

Molí d'en Torrus o de la riera de Vallalta

Sant Iscle de Vallalta

Ubicació

Comarca:	Maresme
Lloc/Adreça:	Al quadrant sud-est del terme, al marge dret de la riera de Vallalta, en el pk 23,2 de la BV-5128.
Emplaçament	Al vial de servei del polígon industrial El Molí.
Alçada:	94

Coordenades:

Latitud:	41.62162
Longitud:	2.57628
UTM Est (X):	464701
UTM Nord (Y):	4607853

Classificació

Número de fitxa	08193 - 37
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani Popular
Segle	XVIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Molt transformat per l'adequació en restaurant
Protecció	Inexistent
Número inventari	IPA 41546
Generalitat i altres inventaris	
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	4781001DG6048S0001GP
Autoria de la fitxa	Àlex Asensio
Data de registre de la fitxa:	dc., 26/06/2019 - 02:00

Descripció

Molí fariner de planta rectangular de 12 metres de longitud i 7 d'amplada, aproximadament. L'edifici primigeni constava de tres nivells de circulació, que tenien la consideració de planta soterrani, planta baixa i primer pis per la façana principal, orientada a llevant. Al costat de ponent, hi havia la bassa, avui terraplenada i convertida en jardí, de manera que únicament hi sobreeixia la planta superior, que acollia l'habitatge del moliner. Entre la plataforma anterior i la posterior hi ha 4 metres de diferència.

Els paraments són fets de paredat comú amb menudall i còdols de riu. Els brancals, ampits i llindes de les obertures són de maó massís, rematades en forma d'arc rebaixat amb peces de cantell. Aquest material és també present en la imbricació de la cornisa i en algunes arestes de l'edifici. A l'angle sud-est hi ha tres pedres lligades, en espera d'una possible ampliació.

La construcció ha estat molt transformada amb l'addició de diversos cossos i volums, fruit de la rehabilitació i adequació com a restaurant de què va ser objecte l'any 1989.

Com en l'actualitat, l'edifici es componia de tres crugies perpendiculars i tenia coberta de teula de dos aiguavessos amb el carener paral·lel. Les dues primeres seccions han estat remuntades mig metre i la secció nord ha estat sobrealçada amb una planta per igualar-ne l'altura. Aquesta darrera té un terrat pla que acull una xemeneia amb la sortida de fums de la cuina, així com totes les instal·lacions de climatització de l'establiment. Per tal de camuflar-les s'ha format un acroteri perimetral seguint les mateixes pautes estètiques que la resta de paraments i coronat amb una línia de teules.

La façana principal es compon sobre tres eixos verticals. El portal original se situa a l'extrem sud i actualment està inutilitzat amb una reixa de ferro de nou encuny. Al centre hi ha dues finestres amb reixes antigues i a l'extrem nord s'ha obert un portal amb ventalla, protegit amb una reixa mòbil, que dona accés a un cobert de planxes asfàltiques sobre una armadura de fusta on es fa la brasa del restaurant. En les immediacions hi ha una torre elèctrica de mitja tensió que enlletgeix la visió.

A la façana sud només hi aflora la planta superior, al mig de la qual hi ha una porta amb arc escarser de maons i una reixa oscil·lant de nova fabricació. Al seu interior hi ha un dels menjadors del local.

Els nous usos de l'edifici han traslladat l'accés principal a la façana oest. L'ingrés s'efectua a través d'un cos afegit que fa les funcions de rebedor i distribuïdor, amb entrada en forma d'arc rebaixat al costat sud i una finestra geminada d'arc de rodó a la cara oest. A continuació hi ha una lluernia sobre el pou o cup del molí que segueix el pendent de la teulada. La claraboia dona llum zenital a una escala de cargol feta de fusta que comunica amb la cuina de l'establiment, situada a la planta inferior. Per unir el pou amb les dependències de la planta baixa ha estat necessari obrir un esvoranc en el mur de càrrega.

El molí se situa en posició transversal a la riera, de manera que els fonaments de la cara nord s'enfondeixen en el marge dret de la llera. A la part inferior hi ha dues galeries superposades formades per dues voltes rodones cadascuna que constitueixen el cacau o canal de desguàs, alhora que actuen també com a contraforts del mur de contenció de la plataforma sobre la qual s'assentaven el molí i la bassa. Damunt d'aquest sòcol es forma un gran arc central rebaixat que va del forjat fins al sostre de la planta baixa.

Actualment, la meitat inferior d'aquesta obertura està paredada i la part superior dona claror a la cuina, juntament amb una altra finestra reixada situada a la banda nord.

Observacions:

Cont. Descripció: La cara nord es completa amb la remunta o refacció del primer pis. Avui dia acull la barra del bar i un dels dos menjadors del restaurant. Es tracta d'una gran sala voltada de finestres emmarcades en maó: una a llevant, dues a ponent i quatre a tramuntana.

A l'esplanada exterior situada a ponent hi ha un aparcament de terra reservat als clients i, seguidament, una terrassa exterior amb tarima i pèrgola de fusta, per un costat, i un parterre de gespa, per l'altre. Al mig d'aquest espai hi ha exposades dues moles de pedra semienterrades i recolzades entre elles; una de sencera i l'altra, possiblement trencada per la meitat.

Història

El molí es troba situat 50 metres aigües amunt de la confluència de la riera de Vallalta i el torrent d'en Torres. Aquest darrer davalla de Can Torrus Vell, que el segle XVI era anomenat "mas Torró". L'edificació apareix identificada com a "Molí d'en Torres" en el mapa planimètric del municipi a escala 1:25.000 del Instituto Geográfico y Estadístico, segons còpia manuscrita feta pel Servei Geogràfic de la Mancomunitat de Catalunya de l'any 1914.

Al seu llibre "Vògits, modolons i desfedors", Daniel Rangil (RANGIL 2009:72) explica el funcionament del "molí d'en Torrus" a través del testimoni de Joan Bassols. Descendent d'una família de moliners, Bassols va rellevar el pare a la seva mort, l'any 1949, i va estar-s'hi fins que l'aparició dels molins elèctrics va fer-lo abandonar l'activitat, el 1953, ja que "no érem els amos dels molins i també havíem de pagar una mica d'arrendament". Els moliners cobraven un preu als pagesos que els duien el gra, tot i que "si no tenien diners et quedaves un tant". D'això se'n deia "morturant" i representava un 10 per cent: "per 50 quilos de gra que portaven, cinc quilos per al moliner".

Al molí d'en Torrus hi havia dues moles, amb dos carcabans. "A última hora només en fèiem anar una", però antigament funcionaven les dues: una per a consum humà i l'altra per al bestiar. D'aquesta manera també s'evitava que els primers i últims grans de cada molta es barrejessin, ja que tant aviat es molia blat com ordi, civada, aglans o faves seques per engreixar els porcs.

"El molí començava a la tardor" i s'hi feien dues bassades diàries: una al matí i una a la tarda. La bassa "era grossa" i trigava "sis o vuit hores a ser plena", tenint en compte que "la riera baixava quasi tot l'any". Cada bassada "durava tres hores i mitja" i hi "baixava un bon rec", però "si la feies al vespre no podies engegar fins a les quatre o les cinc de la matinada".

El pou del molí tenia "deu metres" de fondària i "a baix hi havia com una roda de carro, però amb esclòps". El rodet era de fusta i "s'havia d'anar falcant perquè no marxés. Amb una palanca graduada amb un bastó li donaves la pressió" adient per fer girar l'eix de la mola de dalt. "Tenies dos bastons amb una creueta perquè si volies més de pressa posaves el mes gros", i a l'inrevés.

La pedra de dalt "era molt bona". Pesava prop de tres tones i feia vuitanta o setanta centímetres de gruix i un metre i mig de diàmetre, amb tres cèrcols de ferro. La de sota, en canvi, "ja havia servit molts anys" i "poder feia trenta centímetres", ja que "només tenia dos cèrcols". De tant en tant s'havien de "picar les regates amb unes escodes. Això ho fèiem cada mig any perquè sinó anava quedant fina i no treballava". La pedra sotana era fixa, mentre que la de sobre s'havia d'aixecar i tombar amb una grua que hi havia al costat".

Bibliografia

ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ (1667). "Reial Audiència. Plets Civils", 26613. Causa de Joan Torró (o Torras), pagès de Sant Iscle de Vallalta, i després Pere Torró, pagès, contra diversos creditors.

ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ (1554). "Ordes Religiosos i Militars. Monacals-Hisenda", Volum 807. Capbreus del priorat de Sant Marçal del Montseny.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Departament de Cultura. Ref. Núm. 41546.

RANGIL I BRUNET, Daniel (2009). Vògits, modolons i desfedors. Recull de la memòria oral del Montnegre (II). Capellades: Daniel Rangil, pp. 72-74.

